

lazimo također u Južnoj Italiji (n. pr. Mesape i Japige); to su oni Iliri koji su se prigodom emigracije baš preko dalmatinskih otoka i preko tjesna od Valone preselili na Apeninski poluotok.

O Ilirima nam oskudno pričaju već najstariji grčki historijografi, ali nauka nije još mogla ustanoviti njihovu pradomovinu i doba njihove selidbe. Za rekonstrukciju staroilirskih vremena, osobito za probleme njihove selidbe i njihove kulture imamo dva važna pomagala: toponomastiku i istraživanje njihovih naseobina, gradova i nekropola.

Kako na čitavom Mediteranu stanovali su i na području Jadrana prije dolaska Ilira drugi narodi koji nisu bili u sklopu indoevropskom. Kada grčki pisci govore o najstarijim stanovnicima svoje zemlje, obično ih spominju pod imenom Pelasga; istodobno s Pelasgima na kopnu gospodarili su na egejskom području Kari i Lelegi, na jugu Krećani, na apeninskom poluotoku Etruščani, dalje na zapadu na pirenejskom poluotoku Liguri i Iberi. Na našem Jadranu ostalo nam je od ovog ranog etničkog sloja samo koje ime, n. pr. Issa (otok Vis) i Cissa ili Gissa (grad na otoku Pagu) i — što je značajno — ime našega mora, koje je bilo nazvano po etruščanskoj koloniji na ušću Pada: Hatria ili po samoj velikoj rijeci koja je dala ime i gradu i moru. Vjerojatno su prije dolaska Ilira na nekim krajevima Jadrana stanovali također Traćani. Nije vjerojatno da su Iliri ove starosjedioce potpuno istrijebili, već su — kako to obično biva — pobjeditelji s vremenom pobjeđene potpuno absorbirali i sebi asimilirali.

Imena ilirskih plemena predata su nam po starim grčkim i latinskim piscima, neka i po tekstima na kamenu. Ime Ilira nosilo je iz početka samo ono pleme na jugu njihova teritorija s kojim su Grci najranije došli u dodir (Grci su ga izvađali od imena herosa Illyrios-a, sina Kadmosa). Kasnije je ovo ime preneseno na sva srodna plemena (tako je nekoliko stoljeća kasnije u rimsko doba pleme Delmata dalo ime čitavoj novo osnovanoj pokrajini; sr. kao analogon naš naziv Švabe za Nijemce). Nas zanimaju ovdje samo ona koja su stanovala na primorju ili inače imala veze s morem. Najzapadniji ogranak Ilira na Gornjem Jadranu predstavlja veliko pleme Veneta koje je doprlo sve do Pada. Razdijeljeni od Veneta manjim, prvobitno također ilirskim jedinicama okolo Istre redaju se u području Kvarnera Japudi, čija je zemlja obuhvaćala istočnu Istru, jedan dio današnje Kranjske, čitavo hrvatsko Primorje s otocima, Liku i na istoku unutrašnjost sve do preko Une, na jugu pak do visokog Velebita. Njihovi susjedi na jugu bijahu Liburni, poznati pomorci koji su gradili malene, ali vrlo brze brodove po njima zvane liburne; od Krke do Cetine i duboko u zaleđe stanovali su ratoborni Delmati. Neretljanska dolina i bliže ravnice kao na pr. one okolo Stoca bile su u posjedu Daorsa, smionih